

DIARI DE GIRONA (13-IV-2015)

EL FET RELIGIÓS I LA CULTURA RELIGIOSA EN L'ENSENYAMENT

Lluís Busquets i Grabulosa

Quan portes una colla d'alumnes preuniversitaris davant la porta del Paradís del Baptisteri de Florència resulta vergonyós haver d'explicar davant de la reproducció de història de Josep qui era Josep o davant del plafó de Josuè qui va ser Josuè. Carregant-nos la religió a les escoles hem fet un parell de generacions analfabetes del fet religiós. No fa gaire un universitari em demanava per què era famós el mur de les lamentacions de Jerusalem. "Saps que Mahoma, segons el mite religiós, pujà al cel des de la mesquita de la Roca, uns centenars de metres més enllà?" Estava *in albis*.

Amb la *Resolución de 11 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial*, que publica els currículums de l'ensenyament de la Religió Catòlica per a l'Educació primària i l'ESO (BOE 24-II-2015) —un disseny de la Conferència Episcopal Espanyola (CEE)— es voldria fer front a aquesta situació als alumnes que ho demanin. M'he llegit la resolució. Valga'm Déu! Ara sí que ho acabaran espatllant del tot. Volen rematar els pocs alumnes que trien la formació religiosa en comptes de l'alternativa de valors cívics?

S'hi parla de Jesús Fill de Déu i de la Trinitat. A 2n curs, bloc 1.2 es proposa "Reconèixer la incapacitat de la persona per assolir per ella mateixa la felicitat". Demana memoritzar els moments de la història de David en què abusa de la missió encomanada per Déu. (S'hauran d'aprendre com va obtenir Betsabé o que de vell volia dormir abraçat a la verge Abisag segons 2Re 1,3)? A ESO les coses empitjoren: Es demana "l'origen, composició i interpretació dels Llibres Sagrats", una concepció del Credo com a "Síntesi de l'acció salvífica de Déu en la història", la identificació i classificació dels trets principals de les religions monoteistes o comprar els trets del Messies sofrent en relació al Messies polític. Com a fet avaluable es proposa "narrar els canvis que el Baptisme introdueix en la vida de Jesús". Ni els millors teòlegs no ho podrien respondre. Bufa!

A veure si ens entenem. En un estat que es diu laic no hi pot haver continguts de fe en els currículums sobre el fet religiós. Senzillament perquè ni un estat laic pot adoctrinar ni la fe resulta avaluable. Saber no és creure. La fe l'ensenya i la practica la comunitat eclesial, això és, la parròquia en la **catequesi**. La catequesi no pot ser obligatòria ni universal: és una proposta a qui s'hi sent cridat, no una obligació. Però no hem de confondre **catequesi** (que ha de ser ben lliure i voluntària i fer-se fora de l'escola) amb **cultura religiosa**, que pot exposar el fet religiós —fins i tot en les diferents vessants religioses— amb rigor i precisió dins

l'àmbit escolar de forma obligatòria i universal (i no tindríem l'analfabetisme actual). Malgrat sigui republicà, jo puc explicar perfectament què és la monarquia als meus alumnes. Més i tot: la laïcitat o l'agnosticisme no està renyit amb l'espiritualitat com proven els estudiosos del cervell humà, que ha estat capaç d'evolucionar de tal manera que ha fet lloc per a l'art, les matemàtiques, la teoria del buit quàntic, l'espiritualitat o la religió. Fa molts anys que escoles concertades dites religioses (escolapis, jesuïtes, etc.) es prenen el fet religiós així, i en les seves classes hi ha continguts rigorosos sobre **la història del fet religiós** (aquest sí, tan valuable com la història de l'església, el moviment obrer o la revolució russa). Però aquí hi ha una confusió terrible en aquests aspectes. Només per això caldria una Conferència Episcopal Catalana que no depengués de la CEE i demostrés una pastoral eclesial més eficaç i unitària amb alguna cosa a dir a la ciutadania catalana en el procés que està vivint en comptes de callar com fa.

Llegeixo a "El Pregó" que no fa gaire es celebraren a Dijon unes jornades de formació sobre el tema: "*Culture jeunes et qêtes de snes. Nouvelles dynamiques spirietuelles et enseignement du fait religieux*". Els francesos sempre han anat més avançats. A partir de la lectura, reelaboro na mena de decàleg de circumstàncies a tenir en compte per portar a terme l'ensenyament del fet religiós, del tot contrari als currículums de la CEE.

- 1) **Partir de l'Esriptura sagrada.** Totes les religions tenen els seus textos sagrats, mítics, llegendaris, reveladors. Desconèixer-los (sobretot la Bíblia i l'Alcorà, d'on sorgeixen el judaisme, el cristianisme i l'islamisme) és ignorar les arrels de la nostra cultura.
- 2) **Cal acostar-nos-hi amb una postura crítica,** enllà de fonamentalismes i dogmatismes. L'acostament valoratiu i interpretatiu no pot amagar cap pastoral disfressada. Manca material didàctic a disposició d'alumnes i de professors en aquest sentit.
- 3) **Cal fer-ho mantenint el contacte amb l'actualitat.** En l'època del naixement de les religions les coses tenien un sentit que cal redescobrir en els signes dels temps actuals. Quan els profetes demanaven auxiliar els immigrants hi havia el mateix problema que ara. Que una religió sigui antiga no vol dir que sigui una antigalla. L'intel·lecció avui de les fonts bíbliques és diferent de la de fa 25 anys.
- 4) **Cal no defugir la qüestió del sentit i del compromís,** enllà de l'utilitarisme, l'absurd, el folklore o la burla. He explicat alguna vegada que en el Fòrum de Teologia vam posar a uns joves que definissin alguns mots. Resultats: *Salvar*.- Guardar un document digital; *Trinitat*.-Nom d'una estació de metro de Barcelona; *Samaritana*: Uns grans magatzems de París... Es pot debatre el sentit de dedicar una vida a la contemplació, però no sense debatre el sentit del seu compromís. Els *màrtirs*

- (testimonis) cristians primicers no eren gihadistes capaços de morir per fer explotar una bomba i causar molts morts.
- 5) **Cal no tenir por de tractar amb creients diferents ni de visitar espais religiosos diferents.** Les religions no són peces de museu. Amb respecte es poden visitar altres espais de culte i parlar amb els seus responsables. Hi ha alumnes que van a una església per primera vegada a un enterrament.
  - 6) **Cal un acostament plural** tenint en compte les religions properes (les tres monoteistes) i, en el possible, les altres A Catalunya el 2010 hi havia aquest nombre de llocs de culte: Esglésies evangèliques (600), Islam (195) —es crearien de 10 a 15 centres nous a l'any—, Testimonis de Jehovà (131), budisme (55), hinduisme (34), esglésies ortodoxes (30), església adventista (20), esglésies dels Sants dels Darrers Dies (14), bahaisme (11), sikhisme (9) i judaisme (4). No es pot deixar de tenir en compte!
  - 7) **Ensenyar amb exactitud el punt de vista de cada religió** requereix estudi perquè cal fer-ho amb precisió, exactitud i comprensió. Els musulmans poden considerar el cristianisme la religió del Llibre (quan volem ser seguidors de Crist) i considerar-nos panteistes a causa de la Trinitat (caldrà explicar-los bé que creiem en un sol Déu com ells, que és Pare, fill i Esperit). La presència real de Jesús a l'Eucaristia, que pot entrar en conflicte amb els protestants, no equival a menjar-nos un tros de cama o de braç de Jesús quan anem a combregar.
  - 8) **Cal un equilibri entre el principi de la laïcitat i la dimensió religiosa de la cultura.** No es poden entendre grans obres literàries, plàstiques o musicals sense això.
  - 9) **Cal centrar-nos en allò que uneix les religions i no en allò que les separa.** En aquest sentit, no hem de tenir por al relativisme.
  - 10) **Cal adreçar-se a tots els alumnes.** La cultura i la capacitat de raonar concerneix a tots; aquest ensenyament no és facultatiu ni hauria de ser opcional, si volem formar homes i dones íntegrament. Només és opcional (i caldria presentar-ho sols com a proposta) el pas del coneixement del fet religiós a la vivència d'alguna religió.